

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi

1.10.2025

Dnro 365/2025

Lausuntopyyntö 23.9.2025, Maa- ja metsätalousvaliokunta torstai 02.10.2025 klo 10.00 / HE 99/2025 vp / Lausuntopyyntö

HE 99/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2026, PÄÄLUOKKA 30

Porotalouden edistämisen eli Paliskuntain yhdistyksen toimintaan kohdennettu määräraha jaetaan kahteen osa-alueeseen, joille valtion vuoden 2026 talousarvioesityksessä esitetään rahoitusta yhteensä 2 123 000 euroa. Esityksen mukaan määräraha jaetaan valtiosopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä aitaluonon kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon (1 262 000 euroa) sekä porotalouden edistämiseen tähtäävään neuvonta- ja kehittämistyöhön (856 000 euroa). Lisäksi Suomen ja Norjan välisen poroesteaiteja koskevan valtiosopimuksen (SopS 92 ja 93/2016) toimeenpanosta aiheutuviin kulutusmenoihin on osoitettu 5 000 euroa, joiden osalta toimivaltainen viranomais on Lapin elinvoimakeskus.

Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaiteiden valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä. Neuvontatyön tukeminen puolestaan pitää sisällään myös porotalouden koetoiminnan, eli tutkimustarpeita varten ylläpidetyn Kutuharjun koeporotarhan ylläpidon Inarissa.

Paliskuntain yhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää kohteliaimmin seuraavaa:

Porotalouden neuvonta- ja kehittämistyön osalta määräraha on pysynyt samalla tasolla (856 000) jo vuodesta 2016, mitä ennen määräraha oli hieman korkeampi. Euroissa Paliskuntain yhdistyksen määräraha on samalla tasolla vuonna 2025 kuin vuonna 2006. Samaan aikaan inflaatio on nostanut yleistä kustannustasoa, ja palkat ovat valtakunnallisten TES-neuvotteluratkaisujen myötä nousseet. Kuluttajahintaindeksi on noussut (2015 = 100) elokuussa 2025 -> 122,47. Vuoden 2006 rahamäärä 852 300 vastaa vuonna 2024 euroissa 1,24 miljoonaa.

Neuvonnan tehtäväkentän osalta Paliskuntain yhdistyksen mahdollisuudet vastata sille asetettuihin lakisääteisiin tehtäviin ja tavoitteisiin on kärsinyt pitkään resurssivajeesta ja ylikuormituksesta. Muiden maankäyttömuotojen paine on poronhoitoalueella noussut jatkuvasti mm. vihreän siirtymän myötä. Esi-merkiksi tuulivoimahankkeita on poronhoitoalueella tällä hetkellä vireillä noin 80 ja erilaisia maankäyttöä koskevien hankkeiden lausuntoja on annettu kuluvana vuonna lokakuu huomioiden jo 120 kpl (vrt. 2014–15 n. 50/vuosi). Tehokas ja viiveetön vastaaminen poroelinkeinon ja sidosryhmien tarpeisiin on

nykyresursseilla käynyt lähes mahdottomaksi. Parhaillaan meneillään oleva poronhoitolain uudistus lisää osaltaan painetta neuvonnalle paliskunnille tulevan uuden laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmia koskevan velvoitteen osalta. Myös lakimuutosten jalkauttaminen kentälle tulee lisäämään painetta neuvonnalle tulevina vuosina.

Paliskuntain yhdistys ylläpitää maailmanlaajuisesti ainutlaatuista Kutuharjun koeporotariaa. Yleinen kustannusten nousu ja rahoituskehityksen jälkeenympäristö vaarantaa myös koeporotarhan ylläpidon. Kutuharjun infra rapistuu ja kalusto ikääntyy. Kutuharjun ja neuvonnan rahoituskehitys on yhteinen: Esimerkiksi traktorin hajoaminen tarkoittaa yhdistyksen resurssipulasta kärsivän neuvonnan supistamista entuudestaan, sillä isomman vahingon sattuessa yhdistyksen henkilöstöä jouduttaneen lomauttamaan rahoituksen paikkaamiseksi ja eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Lisääntyneen työmäärän ja neuvonnan ja koeporotarhan ylläpitokustannusten kasvun vuoksi Paliskuntain yhdistys esittää kuluttajahintaindeksiin ja rahan arvon laskemiseen perustuen 250 000 euron lisäystä Paliskuntain yhdistyksen neuvonta- ja kehittämistyöhön ml. Kutuharjun koeporotarhan ylläpito.

Norjan ja Venäjän vastaisilla rajoilla sijaitsevien valtakunnallisten poroesteaitojen osalta on todettava, että aitapuoolella on vanhaa korjausvelkaa. Maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi Venäjälle karanteita poroja ei saada haettua sieltä takaisin, joten Venäjän vastaisen raja-aidan kunnossa pysyminen on erittäin tärkeää rajapaliskunnille. Eläintautitilanteen vuoksi norjalaisten porojen toivotaan pysyvän Norjassa, sillä hirvieläinten näivetystaudin (CWD) leviämisen estämiseksi Suomen poronhoitoalueelle on tehtävä kaikki mahdollinen.

30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Petteri Orpon hallitusohjelmakirjaus: ”Hallitus tunnistaa suomalaisen alkutuotannon kuten eläintilojen, porotalouden, turkis- ja puutarha-alan sekä taimituotannon tärkeyden ja erityishaasteet.”

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain (986/2011) mukaisten investointiavustusten määrät ja niiden myöntövaltuutus (2 milj. euroa) ovat koko rahoituslain voimassaolon ajan olleet alimitoitettut. Käytännössä avustusvarat on käytetty lähes kokonaan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Paliskuntain yhdistys on esittänyt asiasta huolensa maa- ja metsätalousministeriölle säännöllisesti, ilman tulosta. **Paliskuntain yhdistys esittää POLURA-myöntövaltuuden nostamista 2 miljoonasta 5 miljoonaan euroon.**

Paliskuntain yhdistys pyytää maa- ja metsätalousvaliokuntaa ohjaamaan maa- ja metsätalousministeriötä valmistelemaan investointiavustusten myöntövaltuuksien noston investointitarpeita vastaavalle tasolle.

30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Petteri Orpon hallitusohjelmakirjaus: ”Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestämyksen. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästäys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Arvioidaan suurpetojen haaskaruokinnan tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisia rajoituksia.”

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen esitetään 8 850 000 euroa. Tästä 7,5 milj. euroa on varattu porovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2

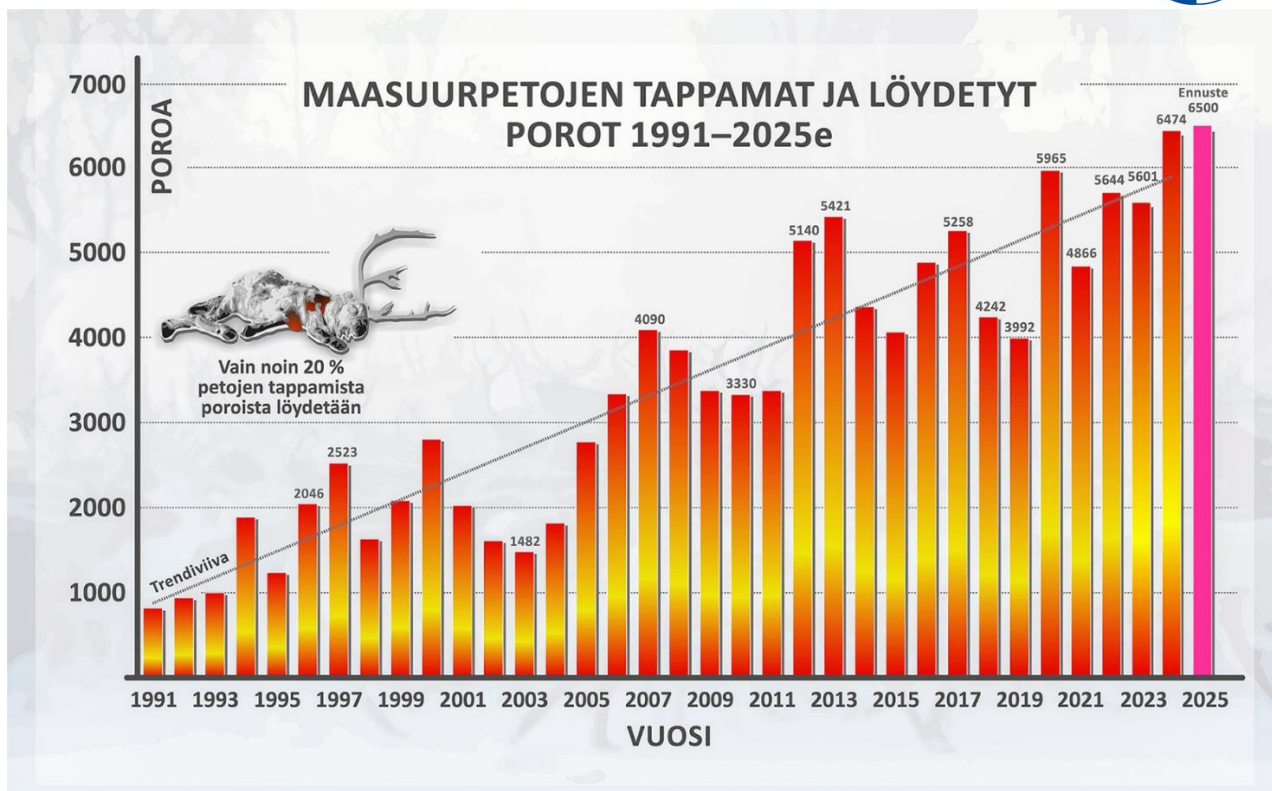

momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti. Porovahinkoihin osoitettu määräraha ei riitä porovahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen, mikä on myös kohdan selvitysosassa todettu.

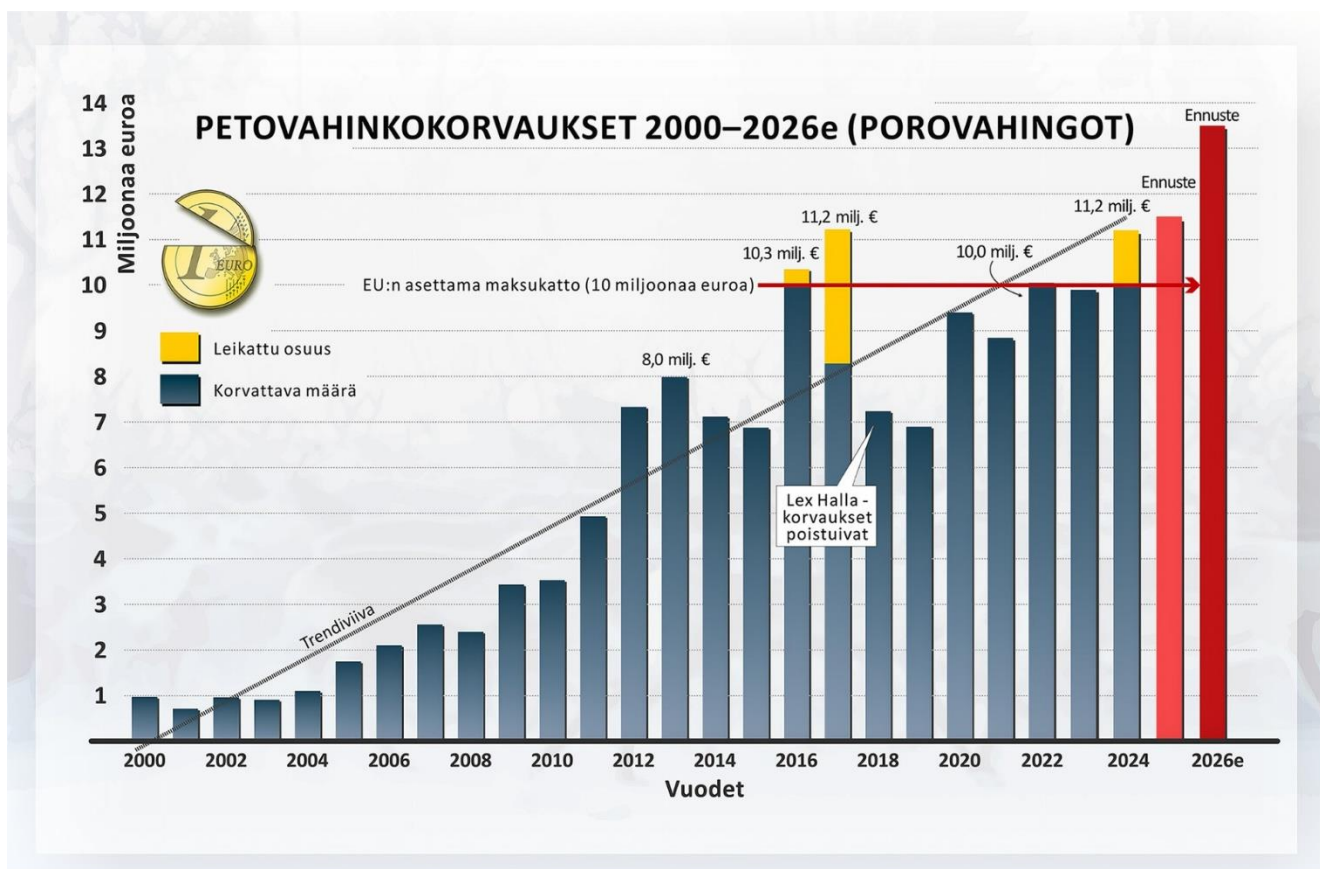
Lisärajoitteena porovahinkokorvauksissa on EU:n korvauskatto (C(2016) 1752 final), joka mahdollistaa porovahinkojen korvaamisen vain 10 milj. euroon saakka. EU:n notifiointi on voimassa vuoden 2025 loppuun. Petokorvausten EU -maksukaton nostossa tarvitaan nyt valtiolta aktiivisuutta. Paliskuntain yhdistys esittää maksukaton nostamista 10 miljoonasta 20 miljoonaan euroon. **Paliskuntain yhdistys pyytää maa- ja metsätalousvaliokuntaa ohjaamaan maa- ja metsätalousministeriötä valmistelemaan porovahinkokorvausten myöntövaltuuksien noston riittävälle tasolle.**

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen määrä nousi huomattavasti vuoden 2024 aikana. Vuoden 2025 vahinkojen arvioidaan olevan vähintään samaa luokkaa kuin vuonna 2024. Erityisesti susivahingoissa on merkittävää nousua riittämättömän metsästyksen mitoituksen ja Venäjältä tulevan paineen vuoksi. Paliskuntain yhdistyksen arvion mukaan vuoden 2025 petojen tappamana löydettyjen porojen määrä tulee olemaan noin 6 500 poroa (kuva 1) mikä tarkoittaa noin 11,5 miljoonan euron korvattavaa vahinkomäärää (kuva 2). Vuonna 2026 vahingon arvo tulee ennusteen mukaan edelleen nousemaan, sillä porojen korvausarvot päivitetään syksyllä 2025 Ruokaviraston virkatyönä. Näin ollen talousarvion varaus kattaa noin puolet tulevasta vahingosta, mikä on elinkeinolle täysin kohtuuton tilanne. Koska vahingoista löytyy maastosta vain noin viidesosa, lasketaan poronomistajien kärsimät kokonaistappiot – jalostus-, matkailu- ja muu liiketoiminta mukaan lukien – kymmenissä miljoonissa euroissa. Lisäksi vahinkoa aiheuttavien petojen poistotyön kustantavat kokonaisuudessaan paliskunnat. Korvauksia kohtuuttoman suojelupolitiikan aikaansaamista porojen menetyksistä odotellaan jopa kaksi vuotta, eikä korvausten maksusta ole edes varmuutta kroonisesti alimitoitettun määrärahan vuoksi. Tilanne on täysin kestämaton. Maasuurpetojen kantojen leikkaaminen sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle tasolle tulee hoitaa viipymättä kuntoon. Suurpetojen haaskakuvaus poronhoitoalueella tulee viipymättä kieltää, sillä se lisää osaltaan porovahinkoja merkittävästi.

Porovahinkojen korvaamiseen varattua määrärahaa tulee korottaa 10 miljoonaan euroon, jotta pedon tappamina löydetyt porot on mahdollista korvata edes tällä hetkellä voimassa olevan EU:n maksukaton puitteissa vuonna 2026. Määrärahojen riittävydestä tulee huolehtia myös tulevina vuosina.

Kuva 1: Petojen tappamana maastosta löydetyt porot (noin 1/5 kokonaisvahingoista) 1991–2025.

Kuva 2: Poroille aiheutuneiden petovahinkojen korvaukset 2000–2026.

Petovahinkojen vähentämiseen tähtäävät toimet ovat nykyisellään täysin riittämättömiä.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan ”*Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävyyn.*” **Paliskuntain yhdistys vetoaa maa- ja metsätalousvaliokuntaa kiinnittämään ratkaisukeskeisesti erityistä huomiota maasuurpetojen aiheuttamien tuhojen ennaltaehkäisemiseen.**

Kiireellisimpinä toimenpiteinä poroelinkeinon jatkuvuuden ja tulevaisuuden turvaamiseksi on vahingot puolitettava nykytasosta karsimalla petokantoja, nopeuttamalla ja sujuvoittamalla poistolupaprosesseja ja selvittämällä EU CAP-rahoituksen mahdollisuus porojen paimentamisen lisäämiseen vahinkojen ehkäisemiseksi ja poistolupapyyntiin. Poikkeuslupia tulee myöntää ennaltaehkäisevästi reagoimalla nopeasti erityisesti susilaumoihin. Kannanhoidollinen metsästys tulee palauttaa ja haaskakuvaukset kieltää. Kannanhoidollisen metsästyksen rinnalla tulee säilyttää tehokas vahinkoperusteinen poikkeuslupamennettely poronhoitoalueella.

Ahmat aiheuttavat Suomessa noin puolet kaikista löydetystä petovahingoista. Vahinkomäärät laskivat vuosina 2018 ja 2019 ahman poikkeuslupametsästyksen ansiosta, mutta vuodesta 2020 lähtien ahman aiheuttamien vahinkojen määrä on noussut jälleen ja tulee olemaan jatkossakin korkea, ellei ahmojen poistolupapyynti helpotu nykyisestä. Ahma pitää saada nopealla aikataululla metsästettävien lajien piiriin ja vahinkoperusteisia poikkeuslupia pitää pystyä myöntämään ahmalle huomattavasti nykyistä enemmän.

Määrällisesti eniten porovahinkoja aiheuttavat karhut, mutta tältä osin vahingot menevät valtaosin porohävikin piikkiin. Karhun tekemiä raatoja löytyy suhteellisen vähän, sillä karhu syö saaliinsa tarkkaan ja jäljet katoavat maastosta nopeasti. Poronhoitoalueen karhukiintiön tulee olla riittävä. Vahinkoperusteisia poikkeuslupia tulee olla saatavilla ympäri vuoden, jotta ongelmatilanteisiin voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti myös sulan maan aikana.

Suurpetojen osalta Riistakeskus on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vahingonkäräjän on odotettava vähintään kolmen poronraidon löytymistä kunkin petoyksilön jäljiltä saadakseen kyseiselle yksilölle poistoluvan. Menettely ei voi olla perusteltu tilanteessa, jossa odottelusta huomattavan osan kustantaa vahingonkäräjä.

Ahman poikkeuslupien osalta Korkein hallinto-oikeus linjasi vuosikirjapäätöksessään KHO 2020:31, että Suomen riistakeskuksen päätökset koskien ahman poistolupia Natura 2000 -alueilla, joiden suojeluperusteena on ahma, edellyttävät luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tekemistä. Arvioinnissa tulee tieteellisin perustein selvittää vahinkoperusteisella poikkeusluvalla tehtävän ahmayksilön tai yksilöiden poiston vaikutus Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleviin luonnonarvioihin. Ahma on suojeluperusteena suurimmassa osassa pohjoisen Natura-alueissa ja pääosa ahman aiheuttamista porovahingoista syntyy kyseisillä Natura-alueilla. Natura-arviovaatimuksen takia merkittävä osa luvista on jäänyt käyttämättä. Samaan aikaan ahmojen suojelu Suomessa on hyvin onnistunutta ja ahmakanta jatkaa kasvamistaan vuosi vuodelta. Näillä menettelyillä vahinkokertymia on mahdotonta kontrolloida. Petopolitiikkaa on välttämätöntä uudistaa ja joustavoittaa vahinkokertymien hillitsemiseksi. Ahma on saatava tehokkaan poistolupakäytännön piiriin. Tavoitteena tulee olla petojen aiheuttamien vahinkomäärien väheneminen. Tämä tarkoittaa petokantojen joustavampaa kontrollointia poronhoitoalueella.

Paliskuntain yhdistys esittää maa- ja metsätalousvaliokunnalle, että se edellyttää maa- ja metsätalousministeriötä sekä ympäristöministeriötä aloittamaan toimet petopolitiikan uudistamiseksi ja sujuvoittamiseksi viipymättä, tavoitteena petokannan parempi kontrollointi ja vahinkomäärien väheneminen poronhoitoalueella.

Lopuksi: Metsähallituksen tulostavoitteen nosto 125 milj. eurosta 138 milj. euroon huolestuttaa joka suunnalta tulevan porojen laidunrauhaa rikkovan muun maankäytön paineen vuoksi; eri maankäyttömuotojen vaikutus poronhoitoon kumuloituu.

Hallitusohjelman mukaan elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta. Maaseutu pidetään hyvänä paikkana elää, asua ja yrittää monipuolisesti. Kannattava alkutuotanto luo perustan kotimaiselle ruuantuotannolle. -> Porotalous pitää pohjoisen kylät asuttuna. Se on kulttuurisesti ja ikiaikaisin juurin ja oikeuksin pohjoisen tuotannon lippulaiva.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmisteluun on osallistunut Anna-Leena Jänkälä, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358400388560